

Alkotmánybíróság

1015 Budapest
Donáti utca 35-45.

a Zalaegerszegi Törvényszék útján

8900 Zalaegerszeg
Várkör utca 2.

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
Ügyszám: IV/ 00 2 6 0 - 0 / 2021	
Érkezett: 2021 FEBR 08.	
Példány: 1	Kezelőiroda:
Melléklet: 3 db	9

Bíróági ügyszámok:

Felülvizsgálati bíróság neve és a jogerős határozat száma:
Kúria Pfv.V.20.943/2020/16.

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:
Pécsi Ítéltábla Gf.IV.40.003/2020/9. részítélet

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:
Zalaegerszegi Törvényszék 5.G.40.044/2016/236. részítélet

Tárgy: alkotmányjogi panasz

Tisztelt Alkotmánybíróság!

Alulírott, Lenti Város Önkormányzata (székhely: 8960 Lenti, Zrínyi Miklós utca 4., képviseli: Horváth László polgármester) mint indítványozó – a jelen alkotmányjogi panaszhoz **I.** sorszám alatt csatolt meghatalmazással igazolt jogi képviselője útján – a Kúria mint felülvizsgálati bíróság 2020. október hó 29. napján kelt, Pfv.V.20.943/2020/16. sorszámú részítéletével szemben az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: **Abtv.**) 27. §-a alapján az alábbi

alkotmányjogi panaszt

terjeszti elő.

Az indítványozó az Alaptörvény 24. cikke (2) bekezdésének d) pontja, az Abtv. 27. §-a (1) bekezdése, továbbá 43. §-a (1) alapján kéri a tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy az Alaptörvény 24. Cikk (3) bekezdés b) pontjában foglaltaknak megfelelően szíveskedjék a Kúria mint felülvizsgálati bíróság 2020. október hó 29. napján kelt, Pfv.V.20.943/2020/16. sorszámú részítélete („Részítélet”) alaptörvényellenességét megállapítani és szíveskedjék az alaptörvény-ellenes bírői döntést megsemmisíteni, figyelemmel arra, hogy a döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított azon jogát sérti, miszerint a hatóságok és bíróságok a törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni, továbbá ezen indokolásnak az Alaptörvénnyel összhangban kell állnia, ezáltal a Részítélet az indítványozó tisztességes eljáráshoz fűződő jogát is sérti.

I. TÉNYBELI HÁTTÉR – AZ INDÍTVÁNYOZÓ ÁLTAL KEZDEMÉNYEZETT FELÜLVIZSGÁLATI ELJÁRÁS ÉS A KÚRIA RÉSZÍTELETE

1. Annak érdekében, hogy az Alkotmányjogi panasz megalapozottsága elbírálható legyen, az indítványozó röviden össze kívánja foglalni a megsemmisíteni indítványozott Részítélet alapjául szolgáló ügyet és a főbb releváns polgári peres eljárási eseményeket.

2. Az indítványozó önkormányzat a Lenti város határában rendelkezésre álló gyógyvízre építve fejleszti turizmusát, elősegíti az új munkahelyek teremtését, növeli a város bevételeit, ezáltal fellendítve a helyi szolgáltató és vendéglátóipart. Nagyjából 2013. tájéka elérhető közelségbe került egy valódi, komoly fejlesztés megvalósítása: a gyógyfürdőhöz kapcsolódó szálloda megépítése, amely a tervek és remények szerint képes a városkát bekapcsolni a szélesebb belföldi, határmenti, sőt regionális gyógyturizmus vérkeringésébe. A város, a megye sőt az ország vezetése is lehetőséget látott abban, hogy az Európai Unió vissza nem térítendő pályázati pénzei segítségével megvalósuljon a perbeli beruházás.
3. Az indítványozó elkészítette a beruházás megvalósításához szükséges koncepcióját, üzleti terveit és benyújtotta az erre irányuló pályázatát, amellyel 1 milliárd forintot meghaladó mértékű vissza nem térítendő európai uniós forrásra tett szert. Ehhez a relatív kis költségvetésű város – a megfelelő saját erő elkülönítésével – az üzleti terv alapján nagyságrendileg 1,4 milliárd forint banki finanszírozást igényelt és kapott a Magyar Fejlesztési Banktól, amelynek visszafizetésére a megkötött hitelszerződés rendelkezései szerint 20 évre (2034-ig) elkötelezte magát.
4. Az indítványozó előkészítette és eredményesen lefolytatta a szükséges tervezői és kivitelezői közbeszerzési eljárásokat, és négy érvényes ajánlatot tevő ajánlattevő közül kiválasztotta a legkedvezőbb ajánlatot tevő [REDACTED] építési vállalkozót, amely – a többi ajánlattevőhöz hasonlóan – vállalta, hogy határidőn belül megvalósítja a beruházást. A 2015. január 10. napján aláírt kivitelezési vállalkozási szerződés III.6., IV.1 és IV.4. pontjaiban a megrendelőként szerződő indítványozó külön felhívta a kivitelező figyelmét arra, hogy a szerződött határidőben (2015. november 6.) történő teljesítéshez kiemelt érdeke fűződik, ugyanis amennyiben a beruházás nem valósul meg 2015. december 31-ig, a vissza nem térítendő uniós forrásokat az indítványozó nem veheti igénybe, vagyis elveszíti a beruházáshoz biztosított finanszírozás egy részét. Ennek megfelelően a vállalkozó vállalta, hogy 300 nap alatt teljesít.
5. A beruházás részét képező műszaki tartalmat (két 4. emeleti lakosztály kialakítását és bizonyos kültéri munkálatokat érintően) a megrendelő indítványozó csökkentette, és két kisebb értékű szerződés közbeszerzési eljárásban történő odaítélése útján – így az alapszerződéstől jogilag elválasztva – 2015. december 17-én szerződte le a vállalkozóval, mely szerződések teljesítési határidejét a felek 2016. február 28. napjában állapították meg.
6. A vállalkozó azonban egyik szerződés tekintetében sem teljesített határidőben, csak jelentős késéssel, 8 (nyolc) hónappal az eredeti határidőt követően (2016. július 25-én), aminek következtében az indítványozó elvesztette a vissza nem térítendő uniós források jelentős részét, mintegy 300 millió forintot, és ezen felül egyéb károk is érték.
7. A vállalkozó a késedelmen túlmenően hibásan és hiányosan is teljesített, és a hibákat és hiányosságokat a fél évet meghaladó késedelem ellenére rendkívül hosszú hiánypótlási határidőn belül sem javította, illetve pótolta. Ebből az következett, hogy az indítványozó nagyságrendileg 130.000.000,- Ft értékű levonást volt kénytelen szavatossági igényként érvényesíteni. A vállalkozó azonban felelősséget semmiért nem vállalt: a hibás, hiányos teljesítéssel kapcsolatos mindenféle igényt, csakúgy, mint a késedelemmel összefüggő minden más igényt vitatott; a műszaki átadás-átvételi jegyzőkönyv aláírását megtagadta, s helyette a már üzemelő szálloda működését jogellenesen megzavarva beleavatkozott a szálloda informatikai rendszerébe, birtokpert indított az indítványozó megrendelővel szemben.
8. Ezen körülmények között az indítványozó felperesként 2016. július 14. napján keresetet nyújtott be a vállalkozó, mint alperessel szemben a Zalaegerszegi Törvényszék előtt kötbér megfizetése és kötbért meghaladó kárainak megtérítése iránt.
9. A közbeszerzési dokumentációban és a közbeszerzési eljárás alapján megkötött szerződésben a felperes előírta, hogy az eljárás nyerteseként vele szerződő kivitelező feltétel nélküli teljesítési bankgaranciát köteles kibocsátatni a felperesi önkormányzat, mint jogosult részére a szerződés megszégéséből, a nem szerződésszerű teljesítésből¹ fakadó bármely igénye biztosítésként. Ezen bankgarancia lényege a nem szerződésszerű teljesítésből fakadó igények biztosítása, ezért azt a felperes az átadás-átvételi eljárás befejezése előtt lehívta. Az elsőfokú bíróság tárgyaláson tett nyilatkozata szerint a késedelemhez és a hibás teljesítéshez kapcsolódó kiterjedt bizonyítás miatt az alperes „méltányolható érdeke” az, hogy a bankgarancia összegét a felperes ne tarthassa magánál az eljárás lefolytatásáig. Ezzel összhangban az

¹ A jogvita ezen részének központi polgári jogi kérdése a szerződés teljesítése, ám ennek részletei nem képezik és nem képezhetik tárgyát a jelen alkotmányjogi panasznak.

elsőfokú bíróság a 2017. január 19. napján hozott részítéletével kötelezte az indítványozót, mint felperest, hogy fizesse vissza az alperesi vállalkozó számára a lehívott bankgarancia teljes összegét, miközben arról nem döntött, a teljesítés szerződésszerű volt-e, és ha nem, fakadt-e és ha igen, mekkora összegű jogos igénye a szerződésszegésből a felperesnek. A részítélet indokolása lényegi részét képezte a közbeszerzési eljárás alapelveire vonatkozó hivatkozás.

10. A konkrét polgári jogi jogvita elbírálásának megítélése közbeszerzési alapelvek mentén a felperes szerint jogilag helytelen és értelmetlen, ezért az indítványozó fellebbezést nyújtott be az elsőfokú részítélet ellen, amelyben támadta az indokolás közbeszerzési alapelvekre támaszkodó részét, és hivatkozott az okirati bizonyítékok részítélettel ellentétes tartalmára. A másodfokú bíróságként eljáró Pécsi Ítéltábla az elsőfokú bíróság indokolásával kapcsolatban kimondta, hogy valóban nem bírnak relevanciával és nem alkalmazhatók a közbeszerzési alapelvek, de egy az általa indoklásként másik érv (a bankgarancia felperes általi lehívásával tartozatlan fizetés történt az alperes részéről a felperes részére) szerint az elsőfokú ítéletet hatályában fenntartotta.
11. A felperes felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a Kúriához, kérve a jogerős részítélet hatályon kívül helyezését és az eljáró első és másodfokú bíróságok új eljárásra utasítását. A Kúria a részítéletet a felülvizsgálati eljárásban hozott határozatával hatályában fenntartotta. Az indítványozó e határozat ellen 2017. szeptember 12-én alkotmányjogi panaszt terjesztett elő, amely jelenleg is elbírálás alatt áll.
12. A per folytatása során az alperesi vállalkozó a felperes kereseti kérelme alapjául szolgáló szerződésszegés alól mind a mai napig nem mentette ki magát, holott a perre a kiemelt jelentőségű perekre vonatkozó szabályok alkalmazandóak, amelyek a bizonyításra is szigorú határidőket tartalmaznak. A keresettel szembeni valós érdemi védekezés és a szerződésszegés következményei alóli kimentés körében szükséges bizonyítás helyett az alperes rendre részítélet iránti kérelmeket nyújtott be a viszontkeresettel érvényesíteni kívánt vállalkozói díjkövetelésre, amelyeket a másodfokú bíróság azon az alapon utasított el, hogy az idő előtti, hiszen a szerződésben előírt jótállási biztosíték adására vonatkozó kötelezettségét a vállalkozó nem teljesítette, holott az a perrel érintett szerződések értelmében a végszámla kibocsátásának előfeltétele.
13. Ezt követően a vállalkozó a 2015 decemberében megkötött két, kisebb értékű kiegészítő szerződésben előírt jótállási biztosítékot bankgarancia formájában benyújtotta, majd ismét részítélet iránti kérelmet terjesztett elő, kérve a bíróságot, hogy kötelezze a megrendelő indítványozót a vállalkozói díja megfizetésére. Az indítványozó ellenkérelmében hivatkozott arra, hogy nem állnak fenn a részítélet meghozatalának feltételei, hiszen a perre alkalmazandó 1952. évi III. törvény („Pp.”) 213.§ (2) bekezdése értelmében részítélet csak akkor hozható, ha a kérelmek önállóan elbírálhatóak, egymástól aggálytalanul elkülöníthetőek. Ez azonban a felek közötti jogvitára nem érvényes, hiszen a felperesi megrendelő kereseti kérelme ugyanabból a szerződéses jogviszonyból fakad, és az alperesi vállalkozó ugyanazon magatartásához köthető, mint amire alapozva az vállalkozói díját követeli. Egyben jelezte a bíróság részére, hogy a részítélet indokoltsága akkor sem fogadható el, és akkor sem felel meg az eljárási szabályoknak, ha egyébként a Pp. 213.§ (2) bekezdése szerint „a részítélet a később hozott ítélettel a beszámítási kifogásra, illetőleg a viszontkeresetre vonatkozó tárgyalás eredményéhez képest hatályon kívül helyezhető, vagy megfelelően módosítható”. A megrendelő felperes előadta, hogy a vállalkozó szerződésszegésére alapított kötbérgénye nem kezelhető beszámítási kifogásként, hiszen a kötbér törvényi definíciója szerint szerződésszegés esetére vállalt pénzfizetési kötelezettség, ekként a bíróság csak a kötbérről szóló jogvita lezárásakor kerül abba a helyzetbe, hogy megállapíthassa, a szerződés teljesítése szerződésszerű volt-e. Mivel a szerződésszegés (a határidőhöz képesti jelentős késedelem) objektíve megállapítható, az alperesnek áll fenn kimentési lehetősége, ám az általa a kimentés körében előadottakat a felperes vitatta és cáfolta, így az alperes a kimentés körében őt terhelő bizonyítási kötelezettségének több, mint négy évig nem tett eleget, sőt még indítványt sem tett kimentési állításai bizonyítására! Általános jogelv szerint azonban, ha a vállalkozó szerződést szegett, nem követelheti úgy a teljes vállalkozói díjat, mintha nem szegett volna szerződést, hiszen a vállalkozói díj csak a szerződésszerű teljesítés esetére jár, s a késedelemben megtestesülő szerződésszegés esetére a felek kifejezetten megállapodtak a szerződéses szinallagma megbomlása esetén fizetendő pénzösszeg fizetésében, amely a vállalkozói díjat módosítja.
14. Az indítványozó a bírósági eljárásban hivatkozott arra is, hogy a sajtóértesüléseket követően egyre növekvő számú hatósági határozatból, végrehajtási eljárások egyre növekvő számából az a következtetés vonható le, hogy a vállalkozó pénzügyi-gazdasági stabilitása megbomlott, így a részítélettel veszélybe kerül az indítványozó megtérülésének lehetősége, egy esetlegesen hibás tényállás reparációja, és a

részítélet hatályon kívül helyezésének elvi lehetősége, valamint a másodfokú bíróság által hivatkozott – a felperes szerint mind perjogilag, mind gazdaságilag gazdaságtalan és értelmetlen – „visszvégrehajtás” teljes mértékben ellehetetlenül, amivel sérül a felperesi megrendelő jogszabályban és bírói gyakorlatban is megerősített és védett, a kereseti és viszontkereseti kérelmek együttes elbírálásához fűződő érdeke.

15. A felülvizsgálati kérelem alapján eljáró Kúria előtt a felperesként eljáró indítványozó részletesen kifejtette, hogy az említett jogértelmezés szerint a részítélet hozatalának feltételeit kizárólag az anyagi jogszabályok alapján lehet megítélni. A Pp. 213.§ egy olyan speciális eljárási szabály, amely természeténél fogva csak abban az esetben alkalmazható, ha az anyagi jogszabályok alapján aggálytalanul megállapítható, hogy a felek perben érvényesíteni kívánt kérelmei önállóan, vagyis elkülönülten és véglegesen elbíráhatóak, anélkül tehát, hogy utóbb a többi kereseti vagy viszontkereseti kérelem megalapozottsága esetén módosítani kellene a részítélet tárgyát képező igényre vonatkozó döntést. Az utólagos javítás, „visszvégrehajtás” mind olyan helyzetek, amelyek az eljárási törvény alapvető céljával, a kérelmek egységes elbírálásával és a per gazdaságos és ésszerű időn belüli eldöntésével egyébként is ellentétesek.
16. A bíróságok által hivatkozott Pp. 386/H.§-ában foglaltakkal kapcsolatban, amelyek a kiemelt jelentőségű perekre vonatkozóan kógens előírásokat tartalmaznak, az indítványozó felperesként előadta, hogy azok nem írják felül a részítélet meghozhatóságának alapjául szolgáló speciális eljárási szabály, vagyis a Pp. 213.§-ának értelmezésére vonatkozó alapvető jogértelmezést és joggyakorlatot; a részítélet meghozhatóságának eljárási feltételeit továbbra is az érintett kérelmek anyagi jogi vizsgálata kell, hogy megelőzze, hiszen e nélkül nem dönthető el, hogy önállóan elbíráható-e a részítélet iránti kérelemmel érintett követelés.
17. Az indítványozó a felülvizsgálati kérelmében foglaltakat a jelen alkotmányjogi panaszhoz 2. szám alatt csatolt perbeli nyilatkozatával egészítette ki, hivatkozva a bírói gyakorlatra, számos felsőbb és legfelsőbb szintű bírósági döntésre és magyarázatra, valamint a jogtudósok által jegyzett elméleti szakirodalomra, amelyek álláspontját alátámasztják. A másodfokú bíróság részítéletét a Kúria a jelen alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló, 3. szám alatt csatolt, 2020. november 23-án kézbesített Részítélettel hatályában fenntartotta.
18. A kézbesítést követő napon, 2020. november 24-én hozott 30. Fpk.3368/2020/2. számú végzésével a Fővárosi Törvényszék jogerősen megállapította a vállalkozó fizetéseképtelenségét és elrendelte felszámolását.
19. Az indítványozó a kérelmében foglaltakat az alábbi II. és III. pontokban kifejtettek alapján kéri.

II. AZ ALKOTMÁNYJOGI PANASZ ELŐTERJESZTÉSÉNEK TÖRVÉNYI ELŐFELTÉTELEI

20. Az Abtv. 27. §-a rögzíti, hogy az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés (a) az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és (b) az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
21. A jelen alkotmányjogi panasz előterjesztésére az adott okot, hogy az indítványozó álláspontja szerint a Részítélet mint egyedi ügyben hozott bírói döntés alaptörvény-ellenes, figyelemmel arra, hogy az az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogainak sérelmét eredményezi.
22. Az indítványozó a sérelmezett alaptörvény-ellenes döntés által okozott alapjog-sérelem kapcsán hivatkozik az Alkotmánybíróság azon gyakorlatára, amelynek értelmében az alapjogi sérelem kategóriáját rugalmasan kell kezelni. Az alapjog-sérelem ennek megfelelően megvalósulhat akként, hogy (i) az indítványozó valamely Alaptörvényben biztosított és kifejezetten nevesített joga sérül, de eredményes alkotmányjogi panasz terjeszthető elő akkor is, ha (ii) az indítványozó valamely nem alapvető jogként, hanem általános alkotmányos alapelveként megfogalmazott rendelkezés sérelmére hivatkozik.
23. Az alkotmányjogi panasz előterjesztésének előfeltételei kapcsán a törvény előírja azt is, hogy panasszal csak abban az esetben lehet fordulni az Alkotmánybírósághoz, ha az indítványozó jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. E törvényi kritérium

kapcsán az indítványozó rögzíti, hogy az alkotmányjog panasszal támadott, a Kúria által hozott Részítélet jogerős és végleges döntés, ellene további jogorvoslatnak nincs helye.

24. Az Abtv. 30. §-a (1) bekezdése rögzíti, hogy az alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított 60 napon belül lehet írásban benyújtani. A Zalaegerszegi Törvényszék mint elsőfokú bíróság a Részítéletet elektronikus úton 2020. november hó 23. napján kézbesítette az indítványozó (a per felperese) részére, az indítványozó ennek megfelelően a jelen alkotmányjogi panaszt ezen időponttól számított 60 napon belül terjeszti elő.
25. Az indítványozó hivatkozik végezetül arra is, hogy az Abtv. az alkotmányjogi panasz kapcsán befogadhatósági mércét is felállít, kimondva azt, hogy az Alkotmánybíróság a panaszt (i) a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy (ii) alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be (Abtv. 29. §). Az indítványozó álláspontja szerint a jelen esetben ezen feltételek is maradéktalanul teljesülnek. Az indítványozó az alkotmányjogi panaszt az alábbiak szerint a tisztességes eljáráshoz fűződő alkotmányos alapjog sérelmére alapítja, amely az Alkotmánybíróság töretlenül érvényesülő gyakorlata szerint alapvető jelentőségű alkotmányjogi kategóriának minősül.
26. A fentieket összegezve az indítványozó álláspontja az, hogy a jelen alkotmányjogi panasz előterjesztésének valamennyi törvényi feltétele fennáll, a befogadhatóság törvényi kritériumai is teljesülnek, ekként az alkotmányjogi panasz érdemben vizsgálendő.

III. AZ ALKOTMÁNYJOGI PANASZ INDOKOLÁSA – A RÉSZÍTÉLET ALAPTÖRVÉNY-ELLENESSÉGE

27. Az indítványozó jogi álláspontja szerint a Részítélet arra tekintettel alaptörvény-ellenes, hogy a Kúria döntése olyan indokoláson alapul, amely egyszerre áll ellentétben az indítványozó által a per korábbi szakaszaiban, a felülvizsgálati kérelemben és a felülvizsgálati eljárásban az ügy érdemét érintően tett nyilatkozataival, és az Alaptörvényben foglalt alapvető kritériumokkal; ekként sérült az indítványozó tisztességes eljáráshoz fűződő alapvető, alkotmányos joga.
28. Az indítványozó az alábbiakban először áttekinti az Alkotmánybíróság tisztességes eljáráshoz fűződő joggal, valamint a bíróságok indokolási kötelezettségével kapcsolatos gyakorlatát, majd bemutatja, hogy álláspontja szerint miért nem felel meg a Részítélet az alkotmánybírósági gyakorlatban kikristályosodott követelményeknek és miben nyilvánul meg a bírói döntés alaptörvény-ellenessége.

A tisztességes eljáráshoz való alkotmányos jog és a bíróságok indokolási kötelezettsége az Alkotmánybíróság gyakorlatában

29. Magyarország Alaptörvénye XXVIII. cikkének (1) bekezdése – az alapvető alkotmányos jogok körében – rögzíti, hogy „*mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el*”. A tisztességes eljáráshoz való jog tehát alkotmányos alapelv, alapvető alkotmányos jog, amelynek garanciális szabályait az adott igényérvényesítéshez, vagy eljáráshoz kapcsolódó speciális jogági anyagok tartalmazzák. Az Alkotmánybíróság számos határozatában foglalkozott a tisztességes eljáráshoz való jog kérdéskörével, és a taláros testület gyakorlatában kristályosodtak ki azok a speciális jogosultságok és alapelvek, amelyek a tisztességes eljáráshoz való jog (*fair trial*) tartalmát képezik. Ennek megfelelően a tisztességes eljárás tárgyát képezi a bírósághoz fordulás joga, amelynek lényege, hogy az állam megfelelő intézményi kereteket és mechanizmust biztosít a különféle magánjogi jogviszonyokból fakadó alanyi jogok és igények érvényesítéséhez, a felmerült jogviták eldöntéséhez. E körben az Alkotmánybíróság leszögezte, hogy a bírósághoz való fordulás joga nem kizárólag a beadványok előterjesztésének jogára szorítkozik, hanem a bírósági eljárásban a fél pozícióját biztosítja a személyeknek. A testület rámutatott arra, hogy a jogalanyoknak alkotmányban biztosított joguk van arra, hogy a bíróság az eljárásba vitt jogaikat és kötelezéseiket elbírálja, és arra is, hogy lehetőséget kapjanak a bírósági döntés alapjául szolgáló tényállással és jogi kérdésekkel kapcsolatban nyilatkozataik megtételére. Ebből fakadóan az államra az a kötelezettség hárul, hogy a polgári jogi jogok és kötelezettségek (a polgári joginak tekintett jogviták) elbírálására bírói utat biztosítson (lásd ezzel kapcsolatban az 59/1993. (XI. 29.) AB határozatot).
30. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a bíróságok indokolási kötelezettsége is a tisztességes eljárás

követelményének részét képezi, a bíróságokkal szemben alapvető elvárás a szakszerű, pontos, teljes körű és az adott tényállás valamennyi körülményére kiterjedő indokolás, amelyben a testület részletesen kitér arra, hogy a felek jogi érveit és nyilatkozatait milyen körben vette figyelembe, illetve milyen okból mellőzte. Az Alkotmánybíróság indokolási kötelezettséggel kapcsolatos főbb megállapításai az alábbiakban foglalhatók össze.

- Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a tisztességes eljáráshoz való jog magában foglalja az alkotmányszövegben kifejezetten nem nevesített bírósághoz való jog valamennyi feltételét is. Az Alkotmánybíróság értelmezésében tehát a tisztességes eljáráshoz fűződő jog körébe tartozik a hatékony bírói jogvédelem követelménye, amely szerint a jogi szabályozással szemben alkotmányos igény, hogy a perbe vitt jogokról a bíróság érdemben dönthessen. (...) A tisztességes eljárás követelménye tehát magában foglalja a hatékony bírói jogvédelem igényét is.
- Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontjából, valamint az Abtv. 27. §-ából fakadóan a *bíróságok döntései és az Alaptörvény rendelkezései közötti összhang biztosítása végső soron az Alkotmánybíróság kötelessége*.
- Az Alkotmánybíróság mindezekből arra következtetésre jutott, hogy annak alkotmányos igénye, hogy a *közigazgatási* határozatok bírói ellenőrzése során a perbe vitt jogok és kötelezettségek érdemi elbírálást nyerjenek nemcsak a szabályozási környezettel, hanem az egyedi bírói döntésekkel szemben is érvényesíthető.
- Az Alaptörvény hatálybalépésével immáron az Alkotmánybíróság feladatai közé tartozik a bírói döntések alaptörvény-ellenességének vizsgálata is, amellyel egyidejűleg jelentkezik a tisztességes eljárás megkövetelte gyakorlati szempontok, így az indokolási kötelezettség meghatározásának igénye is.
- Az Alkotmánybíróság a 61/2011. (VII. 13.) AB határozatában elvi jelentőséggel erősítette meg, hogy „[e]gyes alapjogok esetében az Alkotmány ugyanúgy fogalmazza meg az alapjog lényegi tartalmát, mint valamely nemzetközi szerződés (például a Polgári és Politikai Jogok Egyezségokmánya és az Emberi Jogok Európai Egyezménye). Ezekben az esetekben az Alkotmánybíróság által nyújtott alapjogvédelem szintje semmiképpen sem lehet alacsonyabb, mint a nemzetközi (jellemzően a strasbourgi Emberi Jogok Bírósága által kibontott) jogvédelem szintje.”
- A Bíróság az indokolt bírói döntéshez való jogot az Egyezmény 6. Cikkében foglalt tisztességes tárgyaláshoz való jog részének tekinti.
- (...) a bírói döntésekkel szemben valamennyi demokratikus jogállamban elvárható az objektivitás és az átláthatóság, ami egyfelől elejét veszi az önkényes hatósági és bírósági döntéshozatalnak, másrészt erősíti a bírósági döntéshozatalba vetett közbizalmat, és a bírói döntések tekintélyét.
- A Bíróság következetes gyakorlata szerint a tisztességes eljárás és a jogállamiság elvéhez tartozik az a követelmény, hogy a bíróságok a döntéseik alapjául szolgáló indokokat kellő részletességgel mutassák be.
- A Bíróság olvasatában az adott bírói döntés természete, és az alapul fekvő egyedi ügy körülményei határozzák meg, hogy milyen terjedelmű és mélységű indokolás elégíti ki az indokolási kötelezettség egyezménybeli követelményét. Ebből következően az indokolt bírói döntéshez fűződő jog megsértését kizárólag az alapul fekvő egyedi ügy összes körülményeinek vizsgálatát követően lehet megítélni.
- A Bíróság ugyanakkor azt is elvi élel mondta ki, hogy a döntéssel szemben feltétlen elvárás, hogy a bíróság az ügy lényegi részeit a szükséges alapossággal vizsgálja meg, és erről a vizsgálatáról a határozatának indokolásában is adjon számot. A Bíróság álláspontja szerint nem felel meg az Egyezmény 6. Cikkében foglalt elvárásnak, ha a felülbírálati bírói fórum az alsóbb fokú bíróságnak az ügy lényegi kérdései tekintetében kifejtett érveit további vizsgálat és a vizsgálat indokainak előadása nélkül hagyja helyben.
- A Bíróság az indokolási kötelezettség teljesítésének vizsgálatakor figyelemmel van arra is, hogy az indokolás hiánya vagy fogyatékosága valamely fél írásban megfogalmazott, világosan és pontosan körülírt kérdését érinti-e.

- Kizárólag a kellő alaposággal indokolt bírói határozatból tűnhet ki, hogy az ügyet eldöntő bíróság ténylegesen figyelembe vette-e a felek által előterjesztett bizonyítékokat és érveket.
- Az alkotmányos előírás ugyanakkor kizárólag az eljárási törvényekben foglaltak szerint kötelezheti a bíróságot a döntésének alapjául szolgáló indokok bemutatására. Ebből következik, hogy az Alkotmánybíróság az Alaptörvény e szabályát mindig együtt olvassa a jogvita jellege, és az adott ügy típusa által kijelölt konkrét eljárásjogi szabályokkal.
- Figyelemmel az Alaptörvény 28. cikkében előírt jogszabály értelmezési kötelezettségre is, az Alkotmánybíróság azt vizsgálja, hogy az indokolási kötelezettséget előíró eljárási jogszabályokat a bíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében meghatározott követelményeknek megfelelően alkalmazta-e.
- Az indokolás során a bíróságok jogalkalmazási gyakorlatára vonatkozóan az Alaptörvény világosan úgy rendelkezik a 28. cikkben, hogy bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambuluma, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.
- Ehhez képest az Alkotmánybíróság által vizsgált, az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rejlő indokolási kötelezettség alkotmányos követelménye a bíróság döntési szabadságának abszolút korlátját jelenti, nevezetesen azt, hogy döntésének indokairól az eljárási törvényeknek megfelelően szükséges számot adnia. Az indokolási kötelezettség alkotmányjogi értelemben vett sérelme az eljárási szabály alaptörvény-ellenes alkalmazását jelenti. A tisztességes eljárásból fakadó elvárás tehát az eljárási szabályok Alaptörvénynek megfelelő alkalmazása, ami a jogállami keretek között működő bíróságok feladata. Az eljárási törvény rendelkezéseire is figyelemmel, a tisztességes eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást mindenképpen megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alaposággal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon. Ennek megítéléséhez az Alkotmánybíróság vizsgálja a jogvita természetét, az alkalmazandó eljárási törvény rendelkezéseit, a felek által az adott ügyben előterjesztett kérelmeket és észrevételeket, valamint az ügyben választ igénylő lényeges kérdéseket.

A Részítélet alaptörvény-ellenessége az Alaptörvénynek megfelelő indokolási kötelezettség megsértésére figyelemmel

31. Az indítványozó alkotmányjogi panasza nem irányul a Részítélet tárgyát képező jogági dogmatikához tartozó kérdések vizsgálatára, a bizonyítékok vagy érvek értékelésének helyességére. Ahhoz azonban, hogy az Alkotmánybíróság vizsgálni tudja, hogy az eljáró bíróság eleget tett-e a tisztességes eljárás lefolytatására irányuló kötelezettségének, illetve, hogy a Részítélet megfelel-e a demokratikus jogállamban elvárható objektivitás, átláthatóság mértékének, és kellő részletességgel vizsgálta-e az indítványozó által felvetett kérdéseket, és az azokkal kapcsolatos indokolást tartalmazza-e legalább a tisztességes eljáráshoz való jog érvényesüléséhez szükséges minimális mértékben, a konkrét perbeli jogi kérdéseket és az indítványozó lényegesnek minősített állításait, érveit és bizonyítékait szükséges röviden bemutatni.
32. Az indítványozó a bírósághoz benyújtott felülvizsgálati kérelmében hivatkozott a Pp. 213. § (2) bekezdésében rögzített, a részítélet meghozatalának alapjául szolgáló eljárási jogszabály értelmezését és alkalmazhatóságát érintő jogértelmezési gyakorlatra, kommentárra és a legfelsőbb szintű bíróság korábbi gyakorlatára, amely szerint „*azt, hogy egy igény a kereseti kérelem részének tekinthető-e, az anyagi jogszabályok alapján kell megállapítani*”, továbbá azokra az ítéletekre, amelyek egyöntetűen alátámasztották a felperes által előadott azon érvet, hogy a polgári peres jogviták eldöntésének főszabálya a jogvita kereteit adó kereseti és viszontkereseti kérelmek együttes és egységes eldöntése.

33. Az indítványozó, mint felperes felülvizsgálati kérelmében hivatkozott továbbá a perbeli jogvita azon tényére, hogy kereseti kérelme szerint az alperesi vállalkozó késelemben megvalósult objektív szerződésszegése a perben vitatott mindhárom szerződés teljesítésére kihatással volt, s az alperes viszontkeresettel érvényesíteni kívánt követelése ugyanazon szerződéses jogviszonyból fakadó ugyanazon magatartásán alapul, mint amely alapján a felperes az alperessel szemben kötbér és kártérítés iránti követelést terjesztett elő.
34. Az indítványozó felülvizsgálati kérelmében egyértelműen és félreérthetetlenül utalt a folyamatban lévő perben általa keresettel érvényesíteni kívánt kötbér és kártérítési igényekre, és azok összefüggésére az alperes vállalkozói díjkövetelésével, már a másodfokú eljárásban kihangsúlyozva, hogy a részítéletre vonatkozó eljárási jogszabály se kifejezetten, se gyakorlatában nem az egymással összefüggő követelések jogcímétől teszi függővé annak a megállapítását, hogy a kérelmek egymással összefüggésben vannak-e, hanem a perben érvényesíteni kívánt jogtól. Az indítványozó részletesen előadta, hogy az általa érvényesíteni kívánt jog kifejezetten és szorosan összefügg az alperes által érvényesíteni kívánt joggal, sőt, az a tény, hogy ezzel épp ellentétes, az anyagi jogi vizsgálat lefolytatását követően egyértelművé teszi, hogy a viszontkereset egyetlen eleme sem bírálható el önállóan, hanem az egymással konkuráló jogok tárgyában hozandó döntés meghozatalához további tárgyalásra van szükség. Ebből fakadóan a részítélet eljárási feltételei nem teljesülnek.
35. A fentiek szerint a bíróság helytelenül rögzítette, hogy a felperes felülvizsgálati kérelmét kizárólag eljárási szabálysértésekre alapította (indokolás [45] pont), hiszen a felperes előadásaiból és felülvizsgálati kérelméből és nyilatkozatából egyértelmű, hogy az eljárási jogszabály anyagi jogi alapú, amelynek vonatkozó anyagi jogi részei vizsgálata nélkül valós, jogilag megalapozott döntés nem hozható. Az, hogy az eljárási jogszabály alapjául szolgáló anyagi jogszabályokat az alsóbbfokú bíróságok „nem alkalmazták” és a jogerős részítélet „*a felperesi keresettel érvényesített kötbér- és kártérítési igény tárgyában nem tartalmaz döntést*” (indokolás [45] pont) irreleváns abból a szempontból, hogy épp a kötbérre irányuló kereseti kérelem okán az alperesi viszontkereset önállóan nem bírálható el, mivel a két kérelem egymással szorosan összefügg, egymással ellentétel, egymást valamely – a per későbbi tárgyalásai során eldöntendő mértékben – kölcsönösen kizáró. E körben a bíróság **nem tett eleget indokolási kötelezettségének** az alábbi, nyilvánvalóan releváns, az egész peren végighúzó jogkérdések vonatkozásában:
- Jogszerűen követelheti-e a szerződésszerű teljesítés ellenszolgáltatásaként kikötött vállalkozói díja teljes összegét a vállalkozó, ha a szerződést megszegte (nem azt, nem úgy és nem akkor teljesített, amit, ahogy és amikor vállalta)?
  - A szerződésben vállalt kötelezettségek szerződésszerű teljesítésétől és a szerződésszerű teljesítés esetére kialakított ellenszolgáltatás teljesítésére vonatkozó jog követelhetőségétől elkülöníthető-e a szerződésszegés kérdése?
  - Amennyiben a fenti kérdésre a válasz nemleges és a szerződésszegés – mint ahogy a felperes állítja – egyértelmű és egyenes kihatással van a szerződés teljesítésének megítélésére, akkor miként kezelendő a szerződésszegés esetére kikötött pénzfizetési kötelezettség: önálló jogviszonyként, vagy a jogviszonyt alakító egyéb, járulékos tényezőként?
  - Meg lehet-e állapítani, hogy a keresetet előterjesztő felet maradéktalanul megilleti a szerződésszerű teljesítés ellenszolgáltatásának követelésére vonatkozó jog, amikor objektív szerződésszegése megállapításra került, s ugyan élni kíván a szerződésszegés következményei alóli mentesülést lehetővé tévő kimentési jogával, de bizonyítási kötelezettségének még nem tett eleget?
  - Teljesen önálló kötelelem-e a szerződésszegés esetére kikötött pénzfizetési kötelezettség, avagy járulékos jellegű, az alapkötelelemhez szorosan kapcsolódó kötelelem?
  - Az előző kérdésre adott választól függően beszámításra alkalmas-e a járulékos kötelezettség, mintha egyszerre két megalapozott (szolgáltatás–ellenszolgáltatás dichotómiáján alapuló) követelés egyidejű teljesítésére kerülne sor: a szerződés teljesítéséért járó teljes ellenszolgáltatásra irányuló követelést és az ettől teljesen független, önálló jogként érvényesített kötbér összegének követelését egymással szemben beszámítással teljesítik a felek?
  - Avagy az előző ponttal ellentétben, a kötbér nem önálló kötelelem, hiszen a Ptk. 6:186.§ (1) bekezdésében megadott definícióból fakadóan a kötbér az alapkötelelemhez kapcsolódó, járulékos

kötelem, de a főkötelemhez olyannyira szorosan kapcsolódik, hogy a kettő külön nem, csak együttesen bírálható el?

36. Felülvizsgálati kérelmében az indítványozó azzal érvelt, hogy szerződésszegés esetén a vállalkozó nem jogosult a szerződésszerű teljesítés esetére kikötött ellenszolgáltatás egészére, mert a szerződésszegés esetére kikötött pénzfizetési kötelezettség az ellenszolgáltatást csökkentő jogkövetkezmény; mindkét jog eldöntése szempontjából annak vizsgálata szükséges, hogy a teljesítés szerződésszerű volt-e vagy sem.² Ezt a felülvizsgálati eljárásban hozott Részítélet indokolásának [48] pontja összefoglaló jelleggel tartalmazza.
37. E körben a bíróság tévesen és valótlanul állította indokolásában, hogy a másodfokú bíróság nem alkalmazta az érintett anyagi jogszabályokat, hiszen a bíróságnak hivatalból is vizsgálnia kell a részítélet iránti kérelem esetén a per tárgyát képező valamennyi kérelem közötti összefüggést, mivel ez a részítélet hozatalára vonatkozó eljárási szabály alkalmazhatóságának anyagi jogi alapja. Ezzel ellentétes utasítást sem a Pp. 213.§ (2) bekezdése, sem a Pp. 386/H.§ (1) bekezdése nem tartalmaz, további ilyen értelmű indokolás a 2011. évi LXXXIX. törvény miniszteri indokolásában sem található, de a felperes ezen túl a per folyamán mindvégig, első és másodfokon is hivatkozott a kereseti kérelmében meghatározott jogok és a viszontkereseti igényekkel érintett jogok ütközésére és összefüggésére, konkrétan a kötbér kérdése kapcsán. Ezért, a látszólagos indokolás ellenére a bíróság **nem tett eleget indokolási kötelezettségének** az alábbiak szerint:
- a) nem indokolta meg, hogy miért nem függenek össze a perbeli anyagi jogi követelések, illetve
  - b) az indokolás ezen hiányosságát olyan indokolással kerülte meg, és a perben releváns jogvita e kérdésének tisztázását olyan indokolással mellőzte, amellyel újabb Alaptörvényt sértő eljárási hibát követett el, ugyanis a jogalkotói akaratra hivatkozással olyan jogértelmezést tulajdonított a Pp. 386/H.§ (1) bekezdésének, amely szerint az megváltoztatná a Pp. 213.§ (2) bekezdése szerinti részítélet fogalmát, alkalmazhatóságát vagy ennek gyakorlatát;
  - c) a bíróság nem foglalt állást abban a kardinális és alapvető jogkérdésben, hogy szerződésszerű-e a teljesítés, ha az a szerződésben rögzített feltételeknek maradéktalanul nem felel meg;
  - d) a bíróság nem foglalt állást abban a kardinális és alapvető jogkérdésben, hogy szerződésszegés, nem szerződésszerű teljesítés esetén jogos-e a jogosult követelése a szerződésszerű teljesítés esetére kikötött ellenszolgáltatás maradéktalan teljesítése iránt, függetlenül attól, hogy a szerződésszegésével összefüggésben maga vállalta az ellenszolgáltatást csökkentő pénzüsszeg fizetésének kötelezettségét.
38. Bár az indítványozó részletesen kifejtette, hogy a polgári jog szabályai szerint mi értendő teljesítésen, és nem szerződésszerű teljesítésen, illetve a szerződésszerű teljesítés elmaradásán, és mindez hogyan kapcsolódik a perbeli kötbérhez, a bíróság ezt gyakorlatilag nem értékelte, mivel szerinte – bár a részítélet célszerűségi és pergazdaságossági alapon valóban a bíróság diszkrecionális jogkörébe utalt – *„a jogalkotó az ún. kiemelt jelentőségű perekre vonatkozó eljárási szabályoknak [Pp. XXVI. Fejezet] a 2011. évi LXXXIX. törvény általi, 2011. július 13. napjától hatályos beiktatásával – kizárólag e pertípus esetén – annyiban változott, hogy a bíróság a Pp. 213. § (2) bekezdés szerinti feltételek fennállása esetén köteles részítéletet hozni, amennyiben bármelyik fél indítványozza és e körben a feleknek további, a bíróság által elrendelt bizonyítási indítványa nincsen. Ezt az indítványt a bíróság kizárólag abban az esetben utasíthatja el, ha a Pp. 213. § (2) bekezdésében foglalt eljárásjogi feltételek nem állnak fenn”* (indokolás [52 pont]).
39. Fenti indokolást követően a bíróság megállapította, hogy a részítélettel kapcsolatos diszkrecionális jogköre a kiemelt jelentőségű perekben megszűnt. A diszkrecionális jogkör megszűnését a felperes soha nem is vitatta, felülvizsgálati kérelme, és a vitás jogkérdéssel kapcsolatos álláspontja nem is a diszkreciót érintette, hanem azt, hogy az eljárási feltételek fennállását az anyagi jogi összefüggések határozzák meg. A diszkrecionális jogkör megszűnésével kapcsolatos indokolással a bíróság nem indokolta meg azt, hogy miért nem vizsgálta az anyagi jogi alapjait a részítélet hozatalára vonatkozó eljárási szabálynak.
40. E kérdésre vonatkozóan a Kúria az indokolás [58] pontjában ismételt a 2011. évi LXXXIX. törvény általános és a 24.§-ához fűzött részletes indokolására hivatkozott, amely szerinte akként értelmezendő, hogy a társadalom részéről kiemelt figyelmet érdemlő esetekben a jogalkotó akarata szerint a részítéletek

² Felülvizsgálati kérelem teljes 18. és azt követő pontjai.

meghozatalához a bíróságoknak nem szükséges és nem is lehetséges a perben érvényesített kereseti és viszontkereseti kérelmek közötti anyagi jogi kapcsolat vizsgálatát elvégezniük, miután a jogalkotó ilyen jellegű jogszabályi feltételt nem fogalmazott meg. Ebből fakadóan a bíróságok – a Kúria jogértelmezése szerint – csak a „hangsúlyozottan eljárásjogi feltételek fennálltát vizsgálhatták meg”.

41. Ezt követően a Kúria kifejtette, hogy a kiemelt jelentőségű perekre vonatkozó speciális szabályozás hatálybalépését követően a részítéletekre vonatkozó korábbi bírói gyakorlat nem alkalmazandó, „*miután ezt az eljárásjogi kívánalmat a jogalkotó írta felül egyrésztől magának a részítélet hozatalának alapesetben lehetőségkénti, a fentebb kifejtettek szerint feltételes jogerőhatást eredményező szabályozásával, majd a kiemelt jelentőségű perekre vonatkozó, kötelezettséget teremtő rendelkezés [Pp. 386/H.§ (1) bekezdés] hatályba léptetésével.*”
42. Bár az indítványozó felperesként a bírósági eljárás folyamán mindvégig azt az álláspontot képviselte és fejtette ki, hogy az eljárási feltételek fennállásának vizsgálata csakis az anyagi jogi szabályok alapján lehetséges, a Kúria adós maradt annak érthető kifejtésében, hogy miből gondolja, hogy jogalkotó számára annyira fontos lenne a kiemelt jelentőségű perek gyorsítása, hogy akkor is arra kötelezné a bíróságokat, hogy valamely érdemi döntést hozzanak meg, ha annak anyagi jogi alapjai hiányoznak. Ugyanis az eljárási szabály megfelelő és az Alaptörvénnyel összhangban álló alkalmazását illetően a Kúria érvelése körkörös. A Részítélet [53] pontjában hivatkozik a részítélettel kapcsolatos három konjunktív feltétel fennállására:
  - a fél indítványt tett részítélet hozatalára,
  - az indítvánnyal érintett körben nincs további, elrendelt bizonyítási indítvány,
  - fennállnak a Pp. 213.§ (2) bekezdésének eljárásjogi feltételei.
43. A felsorolt három feltételből a harmadikat azonban a Kúria szerint nem lehet az anyagi jogi szabályok alapulvételével meghatározni, abból – indokolása szerint – az anyagi jogi összefüggéseket teljes mértékben ki kell zárni (ld. indokolás [58] pontját). A Kúria nem fejtette ki, hogy mit jelent a szigorúan eljárásjogi feltételek érvényesülése egy olyan eljárási szabály esetében, amelynek alapja és lényege csakis az anyagi jogi szabályok vizsgálatából vezethető le. Ha az anyagi jogi alapot figyelmen kívül lehetne hagyni, akkor azok a formális eljárási mozzanatok (kérelem, bizonyítási indítvány hiánya) anélkül eredményeznék valamely jog megítélését, hogy az a kérelem előterjesztőjét úgy, ahogy kérelmében kifejtette, megilletné. E szerint tehát teljes mértékben érdektelen, hogy megalapozott-e a követelés, megilleti-e egyáltalán a kérelmezőt az érvényesíteni kívánt jog, illetve ha igen, milyen mértékben illeti meg, fennáll-e olyan más (pl. az ellenérdekű fél által előterjesztett, ellentétes) kérelem, amely a részítélettel érintett kérelem megalapozottságát részben vagy egészben érinti. A Kúria értelmezése szerint tehát, ha a részítéletet a fél kérte, és nincs további, elrendelt bizonyítási indítvány, akkor a bíróságnak – diszkrecionális jogkör hiányában – meg kell ítélnie a követelést, akkor is, ha az érvényesíteni kívánt viszontkereseti joggal összefüggésben egyébként a per állása szerint a követelést érvényesítő jogosult részéről szerződésszegés történt, amely a követelését érinti (részben vagy egészben megalapozatlanná teszi), amely alól azonban nem mentette ki magát, bár erre vonatkozó igényét előadta. Amint azt az indítványozó felperesként a bírósági eljárás során kifejtette, az bizonyosan nem lehetett jogalkotói akarat, hogy a bíróságok elkapkodva, elhamarkodva hozzanak helytelen ítéleteket. Ez még kiemelt jelentőségű ügyekben sem indokolt, elvárt és kívánatos. A részítélettel szembeni elvárás azonos az ítéletekkel szembeni elvárással, hogy legyen megalapozott és helyes. Egy félig-meddig jó részítélet, amelyet később tényállását és jogalapját tekintve korrigálni szükséges, még kiemelt jelentőségű perekben sem elfogadható, és nem ezt a célt szolgálja a feltételes anyagi jogerő sem. Ilyen értelmezést sem a Pp. szabályai, sem a miniszteri indokolás nem tartalmaz.
44. A Kúria nem válaszolta meg azt a jogkérdést sem, hogy kiemelt jelentőségű perben mennyiben szükséges figyelembe venni, hogy maga a viszontkeresetet érvényesíteni kívánó jogosult az, aki eljárási jogai gyakorlásával jelentős, több éves késedelembe van (ami egyébiránt kiemelt jelentőségű perekben szintén értékelendő körülmény és eljárási szabálysértés kéne, hogy legyen, és a felperes jogát és jogos érdekeit egyértelműen érinti), és épp ezért nem kerül a bíróság abba a helyzetbe, hogy a keresetről dönteni tudjon. Hasonlóképpen nem adott választ a Kúria arra a jogilag releváns kérdésre sem, hogy miként értékelendő az alperes késlekedése a szerződésszegése jogkövetkezmenyei alóli kimentés körében, ami által a pert a „feje tetejére állítva”, egyrészt szabotálja a felperes keresetének elbírálását, másrészt akadálymentesen érvényesíti a viszontkereseti követelését a részítéletre vonatkozó különleges, a kiemelt jelentőségű perek esetében alkalmazandó szabályokra hivatkozással. Az indítványozó szerint

ez nyilvánvalóan rendeltetésellenes joggyakorlás, amelyet maga a bíróság segít elő a jogszabályok Alaptörvénnyel ellentétes alkalmazásával, s ez bizonyosan nem lehetett a jogalkotó szándéka.

45. Az indítványozó vitatja, hogy a részítéletek meghozatalára vonatkozó Pp. 213.§ (2) bekezdésben rögzített szabályt a Pp. 386/H.§ (1) bekezdése úgy írta felül, ahogy azt a Kúria kifejtette, mivel az nem egyeztethető össze sem a társadalmi elvárásokkal, a józan ésszel és közjával, és semmiféle erkölcsös és gazdaságos célt nem szolgálhat, hogy valaki úgy kaphassa meg a szerződés szerű teljesítés esetére előírt teljes ellenszolgáltatást, hogy közben objektív szerződésszegése egyértelműen megállapítható, a szerződésszegés esetére ugyanabban a szerződésben a felek – az ellenszolgáltatás mértékét befolyásoló hatású – pénzfizetési kötelezettséget kötöttek ki, és szubjektív szerződésszegésének saját felróható mulasztásával maga a jogosult képezi gátját. Mivel azonban a Kúria a Részítélet indokolásában a jogalkotói akaratra hivatkozott, szükséges annak a vizsgálata, hogy a jogalkotói akaratot jelképező miniszteri indokolásból milyen jogpolitikai indokok vezethetők le.

A kiemelt jelentőségű perek és a Pp. 386/H.§ (1) bekezdése jogpolitikai indokai

46. A Pp. 386/H.§ (1) bekezdésében rögzített rendelkezés a Pp.-ben önálló szabályozási egységben, az a kiemelt jelentőségű perekről szóló ötödik fejezetben helyezkedik el. A kiemelt jelentőségű perek tehát nem a különleges eljárásokról szóló Negyedik Rész alatt kerülnek szabályozásra, mert esetükben nem a speciális pertárgy vagy annak társadalmi szempontból kiemelt jelentősége, a védendő jogtárgy fontossága teszi ezt szükségessé. A kiemelt jelentőségű perek esetében semmilyen más szempont, úgy, mint pl. a peres felek jelentős száma, vagy kiemelkedő társadalmi, nemzetközi érdek, közérdek vagy pl. környezetvédelmi érdek alapján nem minősülhet az ügy kiemelt jelentőségűnek, csak, ha meghaladja a törvényben meghatározott pertárgyértéket (Pp. 386/A.§ alapján 400 millió Ft.).³
47. A kiemelt jelentőségű perek, így a szabályozási rezsím részét képező fenti rendelkezés megalkotásával a jogalkotó legfőbb célja az eljárások gyorsítása volt, amely végső soron a tisztességes eljáráshoz való jog részjogosítványaként megjelölt ésszerű időn belüli döntéshozatal követelményét hivatott kielégíteni. Ezt maga a törvényező is erősen visszatükrözi, hiszen az általános szabályoktól eltérő rövidebb határidőket és időközöket határoz meg⁴, valamint a soron kívüliséget teszi főszabállyá.
48. Szintén ezt az elképzelést hangsúlyozza a törvény, amely a kiemelt jelentőségű perekre vonatkozó szabályokat a Pp. módosításával a törvénybe iktatta. A törvény általános miniszteri indokolása szerint a jogalkotó kiemelt jelentőséget tulajdonít a hatékony, gyors, az igazság szolgáltatására törekvő jogrendszer felépítésének valamint a nagy súlyú, kiemelt vagyoni értéket érintő és a társadalom által nagy figyelemmel kísért ügyek hatékony, belátható időben lezárható, jogszerű elbírálásának.⁵ A szabályozás utasítást ad a bíróság számára, hogy ezeket a jogvitákat „gyorsan” kell megoldani. A kiemelt jelentőségű perekkel szemben, a jogviták komplexitásánál fogva, további jogalkotói elvárás a professzionalitás, amely megvalósítása érdekében a Pp. kötelező jogi képviselést írt elő.
49. A kiemelt jelentőségű perek szabályozásakor a jogalkotót tehát elsősorban a jogviták gyors és hatékony lezárása, az eljárás koncentrációjának megvalósítása vezette, azonban nem kívánt lemondani a tisztességes eljáráshoz való jogról általánosságban, sem az ezt lehetővé tévő eljárási szabályok koherenciájáról és ésszerűségéről.
50. Az indítványozó álláspontja szerint a Pp. 386/H. § (1) bekezdése sem szakad el ettől a jogpolitikai céltól. A kérdés, hogy a bíróság rész vagy közbeni ítélet meghozatalára való kötelezettsége miként járul hozzá az eljárás gyors lefolytatásához, a rész- és közbeni ítélet célján keresztül ragadható meg.

³ Wopera Zsuzsa [2011]: Az alfától az ómegáig: a kisértékűtől a kiemelt jelentőségű perekig. In: MISKOLCI JOGI SZEMLE 6. évfolyam (2011) különszám. 218. o.

⁴ Pl.: §§ 386./B-G., amelyek a bíróság eljárási cselekményeit és a szakértői bizonyítás idejét érintik.

⁵ Az Alaptörvény hetedik módosítása óta a jogértelmezés területén kiemelt jelentőséggel bír a teleologikus értelmezés. Az Alaptörvény 28. cikke - vitatható módon - e parancsnak a következőképpen ad hangot: A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambulát, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni.

51. A Kommentár-irodalom egységes véleményre helyezkedve kiemeli, hogy a rész- és közbenső ítélet meghozatalát ésszerűségi és pergazdaságossági okok indokolják. Mindkét ítélet-fajttával kapcsolatban kiemelésre kerül, hogy azok a jogvita egyszerűsítését és a bíróság munkájának megkönnyítését szolgálják. Emellett a részítéletre jellemző speciális aspektus, hogy az egyrészt a követeléssel fellépő fél érdekét szolgálja, amennyiben lehetővé teszi azt, hogy a fél a követelése egy részéhez mihamarabb hozzájusson, másrészt a jogvita egyszerűsödésével a perben a bíróság a még el nem döntött kérdésekre koncentrálhat. Az előbbi, a követelés mihamarabbi megszerzésére vonatkozó szempont a polgári anyagi jog egyik legfőbb céljára, a forgalom biztonságára és gördülékenységére reflektál, hiszen a kiemelt jelentőségű perekben a pertárgy értékénél fogva jelentős, a magánjogi aktor gazdasági tevékenységét hátráltatható vagyonszegek képezi a per tárgyát. Absztrakt szinten tehát a rendelkezés a gazdasági élet működéséhez járul hozzá és a vállalkozás szabadságát mozdítja elő.
52. A közbenső ítélettel kapcsolatos sajátos szempont az esetleg később feleslegesnek bizonyuló eljárás költségeitől való megkímélés. Feleslegesnek az összeg meghatározása érdekében folytatott bizonyítás akkor, ha a másodfokú bíróság a követelés jogalapjának fennállását nem állapítja meg. Ha viszont az összesség megállapítása nem igényel hosszabb eljárást, a közbenső ítélet hozatala úgyszintén indokolatlan.
53. A fenti pergazdaságossági indokokkal azonos irányba mutat a Pp. 386/H. §-hoz fűzött részletes – ám sok szempontból nem teljesen kidolgozott – miniszteri indoklás is. Ennek értelmében a kis értékű perek analógiájára a kiemelt jelentőségű perek kategóriájának bevezetése speciális lehetőséget, valamint az eljárás hatékonyabbá tételét jelenti a jogalkalmazók számára a nagy súlyú, kiemelt vagyoni értéket érintő és a társadalom részéről kiemelt figyelmet érdemlő esetek vonatkozásában.
54. A miniszteri indoklás azonban sehol nem tartalmaz olyan utalást, amely a gyors és hatékony ítélezés oltárán feláldozná a perben érvényesíthető jogok megalapozottságának vizsgálatát, a különböző kereseti kérelmek, különös tekintettel a szemben álló kereseti és viszontkereseti kérelmek közötti összefüggések tisztázásának kötelezettségét, vagy a részítélet hozatalára vonatkozó eljárási szabály alkalmazhatóságának alapjaként definiált anyagi jogi teszt alkalmazását.
55. A gyorsítás még a kiemelkedő pertárgyérték esetében sem egyedüli, mindent felülíró szempont. Amint a jelen esetben bebizonyosodott, a felperesi önkormányzat úgy volt köteles egy szerződészegő fél részére a teljes vállalkozói díjat megfizetni a vállalkozó számára, hogy az egyértelműen szerződést szegett, és szerződészegőségét a per kiemelt jelentősége ellenére több mint négy éven keresztül – s még a jelen alkotmányjogi panasz benyújtásának időpontjában sem – mentette ki. Ezzel a közpénzzel gazdálkodó felperesi önkormányzat olyan pénzkövetelést volt kénytelen kifizetni az alperesi vállalkozó számára, amelynek visszafizetésére se *de jure*, se *de facto* nincs lehetősége, tekintettel a bíróságok számára kellő időben, kellő okirati alátámasztással igazolt fenyegető, majd jogerősen kimondott fizetéseképtelenségre. Ez egészen bizonyosan nem lehet sem a Pp., sem más jogszabály célja sem a felpereshez hasonló önkormányzatok, sem más jogalany vonatkozásában. Az indítványozó önkormányzati státusza miatt éppen ellenkező, káros hatással jár a Kúria jogértelmezése, hiszen a vita tényleges és végleges eldöntésétől függetlenül a pert lezáró ítélet már elvben sem lesz alkalmas a keresettel követelt jog tényleges érvényesítésére, amellyel egy közel 8.000 fős város költségvetése szenved hátrányt. Ezt nem lehet ésszerűnek, a józan észnek és a közjónak megfelelőnek, erkölcsös és gazdaságos célnak nevezni.
56. Mindezen túlmenően azonban a Pp. kiemelt jelentőségű perekre vonatkozó módosításokat hatályba léptető 2011. évi LXXXIX. törvény általános és a 24.§-ához fűzött részletes miniszteri indoklása nem értelmezhető akként, hogy a részítélet meghozatalára vonatkozó kérelem megalapozottságának, anyagi jogi alapjának vizsgálata nélkül kell, mindenáron részítéletet hozni, csak mert a kiemelt jelentőségű perek lezárásának gyorsítása a törvénymódosítás kifejezett célja volt. A miniszteri indoklás nem tartalmaz semmi olyat, amely alapján megalapozottan érvelhetett volna a Kúria azzal, hogy elegendő, ha a fél kérelmez, és egy adott jogviszonyból fakadó követelés tekintetében további, elrendelt bizonyítási indítvány nincs, miközben a pert indító felperes követelése olyan ellentétes és a viszontkereseti követelést, annak megalapozottságát és összességét részben lerontó, és megszüntető követelés, amely elválaszthatatlan anyagi jogi összefüggésben van a részítéletre irányuló kérelemmel elbírálni kért viszontkereseti követeléssel. Ez az értelmezés önkényes, mert nem vezethető le a miniszteri indoklással kifejezett jogalkotói akaratból, és szemben áll a társadalmi értékekkel és elvárásokkal, a józan ésszel és a polgári perekkel szemben támasztott erkölcsös és gazdaságos célokkal.
57. Hasonlóan Alaptörvénybe ütközik a vizsgálandó jogszabály értelmezése azon az alapon, hogy a Pp.

386/H.§ (1) bekezdése kapcsán – amely utal a Pp. 213.§ (2) bekezdésére, és az ott körülírt eljárási feltételekre – a bíróságoknak nem kell a részítélet meghozhatóságával összefüggésben kialakult korábbi gyakorlatot és dogmatikai elveket követniük, mert „*ilyen jellegű jogszabályi feltételt a jogalkotó nem fogalmazott meg*”. A Kúria ezen kiterjesztő értelmezése súlyos jogbiztonsági kockázatot jelent, hiszen egy-egy törvénymódosítás indokolása nyilvánvalóan nem ismétli meg, hogy a törvény alkalmazása kapcsán a kialakult jogalkalmazási elveket és gyakorlatot folytatni kell, részletesen kitérve minden részletre és gyakorlatra. Kifejezett jogszabályi tiltás és világos, a tiltást vagy eltérő jogértelmezést kimondó miniszteri indokolás hiányában azonban azért nem alkalmazni a kialakult jogértelmezési gyakorlatot bizonyos részletszabályok tekintetében, mert „*ilyen jellegű jogszabályi feltételt a jogalkotó nem fogalmazott meg*”, súlyos bizonytalanságot eredményez a jogalkalmazó, jogkereső közönség körében, mivel ez oda vezethet, hogy a bíróságok ellenőrizhetetlenül és kiszámíthatatlanul eltekinthetnek a kialakult jogértelmezési gyakorlatról, mivel ők belegondolnak olyat a jogalkotói akaratba, ami a jogszabály miniszteri indokolásában nem szerepel és nem is vezethető le belőle. Ilyenfajta kiterjesztő értelmezés a bírói határozatok meghozatala körében sem lehet jogilag támogatott.

58. Az indítványozó a fentiekben körülírt fajsúlyos anyagi jogi kérdésekkel fordult a bírósághoz és érvelt az eljárás során, miszerint a szerződésszegés eleve kizárja, hogy a bíróság akár részítéletben is megállapíthassa, hogy a szerződésben kikötött teljes ellenszolgáltatás követelésére az alperes jogosult lenne mindaddig, amíg az érintett szerződés megszegésének kérdését a bíróság meg nem vizsgálta és meg nem bizonyosodott afelől, hogy az kizárható. A bíróság nem ítélt meg úgy jogot, „mintha” annak követelése a kérelmező fél részéről megalapozott lenne. Csak akkor és annyiban ítélt meg a követelt jogot – akár részítélettel is –, ha és amennyiben az ténylegesen megalapozott és annak követelésére a kérelmező valóban jogosult. A szerződésszegés és annak törvényben, valamint szerződésben rögzített következményei, és ezek hatása a szerződésszerű ellenszolgáltatás követelésének jogára olyan fundamentális jogi kérdések, amely szinte kivétel nélkül minden jogalanyt közvetlenül érint. Az ezen jogi alapkérdést érintő jogvita esetén a bírósághoz fordulás joga és lehetősége nem vesztetheti el értékét és jelentőségét azáltal, hogy az alapvető, elvi szintű anyagi jogi probléma vizsgálatát a bíróság eljárásjogi érveléssel mellőzi, különösen akkor, ha a hivatkozott eljárási jogszabály anyagi jogi alapú, épp azokon az anyagi jogi szabályokon alapul, amelyekre a felperes hivatkozott, és a bíróság érvelése olyan jogalkotói akaratra hivatkozik, amely valójában a jogszabályhoz fűzött miniszteri indokolásból (amely a jogalkotói akarat manifesztálódása) nem derül ki, abból nem vezethető le. Ez súlyos jogbiztonsági kockázatot jelent, hiszen a jogalanyok abból indulnak ki, hogy a szerződéseket szerződésszerűen kell teljesíteni, és csak szerződésszerű teljesítés esetén jár a kötelezett részére az ellenszolgáltatás maradéktalanul. Ettől eltérő gondolkodás az igazságszolgáltatás (jogszolgáltatás) létezésének és értelmének megkérdőjelezéséhez, az abba vetett közbizalom megrendüléséhez vezethet.
59. Az Alaptörvény 28. cikkében az áll, hogy „*a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambuluma, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.*”
60. Az indítványozó által bemutatott jogvitában tényként az állapítható meg, hogy a bíróságok az alperessel szemben egyáltalán nem szereztek érvényt szigorúan a kiemelt jelentőségű ügyekre vonatkozó szabályozásból fakadó, az ügyek gyors elintézését megcélzó szabályoknak, így az alperes védekezése indokolatlanul húzódik majd fél évtizede, miközben objektív szerződésszegése már bizonyított és nyilvánvaló, kimentésével kapcsolatos bizonyítási kötelezettségét viszont nem hamarkodja el. Mindeközben szerződésszegését nem mentette ki, a megszegettnek tekintendő szerződés szerinti maradéktalan ellenszolgáltatást azonban mégis, a kiemelt jelentőségű perek jogalkotói akaratnak megfelelő gyorsasággal érvényesíteni tudta. Sőt, azonos körülmények között a bíróságok megfosztották a felperest a szerződésszegés esetére kikötött teljesítési biztosítéktól, így az az állapot következett be, hogy részítéletekkel az alperes már jelentős mértékben pernyertesnek mondható, követelése egy részéhez már hozzájutott, s a felperes keresetének elbírálása az alperes kimentéséhez kapcsolódó jelentős késedelmének (eddiggi elmaradásának) betudhatóan nem történhet meg, s amennyiben a felperes a pert megnyerné, az általa keresettel érvényesíteni kívánt követelést ténylegesen nem tudná érvényesíteni, hiszen még a teljesítési biztosítékot is elvesztette részítélet folytán, az alperes azonban menet közben felszámolás alá került, amelyben a felperes – többek között a Kbt. kógens rendelkezései miatt – nem biztosított hitelezőként bizonyosan nem juthat hozzá követeléséhez. Ez az aszimmetria a peres felek

érdekei kezelését érintően akkor sem elfogadható, ha a részítelet meghozatalát a jogalkotó a kiemelt jelentőségű perekre kötelezővé tette, mivel csak arra az esetre tette kötelezővé, ha a Pp. 213.§ (2) bekezdésben szereplő eljárási feltételek teljesülnek, ez azonban nem foglalja magában azt az esetet, hogy a részítelet tárgyát képező követelés anyagi jogilag nem megalapozott, sem azt, hogy az eljárás gyorsítását célzó szabályozás kiterjesztően akként értelmezhető, hogy a kérelmek egymással való összefüggése, avagy önállósága vizsgálatát a bíróságnak ne kellene lefolytatnia. Azt sem lehet levezetni a kiemelt jelentőségű perekre irányadó jogszabályokból a jogalkotói akarat alapján (sem), hogy a részíteletekkel kapcsolatos korábbi bírósági joggyakorlat, és irányadó, elvi jelentőségű vagy jogegységi határozatok nem veendő figyelembe a kiemelt jelentőségű ügyek esetében indítványozott részíteletek tekintetében. Az indítványozó szerint a Pp. 386/H.§ (1) bekezdésének Részíteletben adott értelmezése nem egyptethető össze az Alaptörvény hivatkozott 28. Cikkével.

61. A fentiekre tekintettel a Részítelet sérti az indítványozó Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében, XXVIII. cikk (1) bekezdésében és 28. cikkében rögzített, tisztességes eljáráshoz fűződő alkotmányos jogát.
62. Mindezek alapján az indítványozó kéri a Tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy a jelen alkotmányjogi panasz kérelmében előadottaknak megfelelően eljárva hozza meg döntését.

***

63. Az indítványozó az Abtv. 52. §-a (5), továbbá 57. §-a (1a) bekezdése, továbbá az Alkotmánybíróság ügyrendjéről szóló 1001/2013 (II. 27.) Tü. határozat 36. §-a (2) bekezdése alapján akként nyilatkozik, hogy a jelen alkotmányjogi panaszban szereplő személyes adatai nyilvánosságra hozatalához hozzájárul.

Kelt Budapesten, 2021. január hó 22. napján.

Tisztelettel:

Lenti Város Önkormányzata
indítványozó
Jogi képviselőként
Lenti Városi Önkormányzat Ügyvédi Iroda
1053 Budapest, Károlyi u. 12.
F +36 1 486-2201

Melléletek:

1. ügyvédi meghatalmazás;
2. indítványozó írásba foglalt felülvizsgálati nyilatkozata
3. Részítelet